

**Geschichte der geistlichen Stiftungen, der adlichen
Familien, so wie der Städte und Burgen der Mark
Brandenburg**

[Urkunden-Sammlung für die Orts- und spezielle Landesgeschichte]

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1862

LXXVIII. Das Baseler Concil bestellt den Bischof von Merseburg, den Probst zu Magdeburg und den Dechanten zu Stendal dem Kloster Hillersleben zu Conservatoren, am 1. September 1436.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55716)

iare des negeftin dagis na Sunte Bartolomei daghe began myt vigilien vnde felemysfen alle ut deme flechte der Secke vorstoruen fyn, vnde by namen dencken, de en in scriften by namen ouergeuen werden, vnde in der vigilien vnde myssen schullen wesen alle de heren vnde bruder, de to closter fyn, den scal me na de myssen to der tafelen na ores closters wanheyt gutliken don, dat sie vnde ore nakomelinge dulle dechnisse mit flite holden schullen, de wile, dat ore closter van der gnade goddes steit. Des to orkunde hebben sy myk vnde mynen eruen oren breff ghegeuen, vnde ik hynryk vorbenomet hebbe vor myk vnde myne eruen dessen breff beuestet myt mynem Ingezegel. Na Cristi gebort vyrtweyhundert iare, dar na in deme dre unde drittygeften Jare, amme dage dionisii vnde syner selcap der hilgen mertelere.

Cap. II, fol. 44.

LXXVIII. Das Baseler Concil bestelt den Bischof von Merseburg, den Probst zu Magdeburg und den Dechanten zu Stendal dem Kloster Hilsersleben zu Conservatoren, am 1. September 1436.

Sacrosancta generalis synodus Basiliensis, in spiritu sancto legitime congregata, vniuersalem ecclesiam representans, Venerabili Episcopo Merseburgensi et dilectis ecclesie filiis preposito Magdeburgensi ac decano sancti Nicolai Stendaliensi, halberstadenfis diocesis ecclesiarum, Salutem et omnipotentis Dei benedictionem. Ad conuincendos conatus nepharios prouisorum, qui personas et loca ecclesiastica super bonis et iuribus suis offendere ac multiplicibus perturbare molestiis non verentur, tanto magis per nos decet oportuno remedio prouidere, quanto per ampliores perturbaciones huiusmodi et molestie in diuine maiestatis offensam, Nec non ecclesiastice libertatis redundare dispendium dinoscuntur. Dudum siquidem, cum in diuersis mundi partibus consules ciuitatis et Rectores, Nec non alii qui potestatem habere videbantur, tot onera frequenter imponerent ecclesiis, ut deterioris condicionis factum sub eis sacerdotum uideatur, quam sub pharaone fuisset, qui legis diuine noticiam non habebat, quique omnibus aliis seruituti subactis sacerdotes et possessiones eorum in pristina libertate dimisit et de publico eis alimonium ministravit, In consilio lateranensis ecclesie immunitati prouidendo sub anathematis districtione prohibitum extitit, ne Consules, Rectores aut alii predicti ecclesias et viros ecclesiasticos tallis seu collectis aut exactionibus aliis aggrauare presumerent, transgressores et fautores eorum precipiendo anathematis sentencie subiacere, donec satisfactionem impenderent competentem. Et etiam deinde in generali consilio editum fuit, quod si episcopi forte simul cum clericis, etiam si tantam necessitatem uel utilitatem inspicerent, ut alias quam ulla coactione ad releuandas communes utilitates uel necessitates, ubi laycorum non suppeterent facultates, subsidia per ecclesias laycis ducerent concedenda, minime super hoc consulto Romano pontifice, concessionem et sentencie, que a talibus uel de ipsorum mandato forent promulgata, essent irrita et inanes nullo unquam tempore ualiture. Ac etiam in ipso generali Consilio decretum extitit, illum, qui infra tempus sui regiminis propter fractionem constitutionis uel sanctionem huiusmodi sustineret anathema, tamquam post illud non esset ad satisfactionem debitam compellendus, nec non ipsius successorem, qui non satisfaceret infra mensem, manere

ecclesiastica censura conclusum, donec satisfaceret competenter, cum succederet in onere qui substitueretur in honore. Postmodum vero felix recordacionis honorius papa III. attente considerans, quod quondam fredericus secundus olim Romanorum Imperator, tunc sub obedientia et deuotione sancte Romane ecclesie persistens, ad laudem eiusdem ecclesie et sacre decus Romani Imperii cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus et iniquis statutis penitus destitutis de cetero ecclesie et ecclesiastice persone plena uigerent quiete et secura libertate gauderent, ac pie et iuste attendens, quod quorundam prouisorum iniquitas adeo habundauerat, ut non dubitarent contra ecclesiasticam disciplinam et sacros canones statuta sua infringere aduersus ecclesiasticas personas et ecclesiasticam libertatem, edictali lege huiusmodi statuta iniqua irritauerat et preceperat, irrita nunciari et omnia statuta et consuetudines, que ciuitates et loca, potestates uel consules aut quecunque alie persone contra libertatem ecclesie uel personarum ecclesiasticarum huiusmodi edere aut seruare temptarent, Contra canonicas et Imperiales sanctiones, de ipsorum capitularibus infra duos menses post ipsius legis publicacionem penitus aboleri facerent, et si de cetero talia attemptarent, illa ipso iure decreuit esse nulla, et eos sua iurisdictione priuatos, nec non locum, ubi talia deinceps presumpta fuissent, banno mille marcharum fisco imperiali preceperat subiicere, potestates uero consules, statuarii et scriptores statutorum predictorum, nec non consiliarii locorum ipsorum, qui secundum statuta et consuetudines memorata iudicarent, ex tunc essent ipso iure infames, quorum sententias actus legitimos statuerat aliquantulum non tenere, quorumque si per annum prefatarum constitucionum inventi forent contemptores, bona eorum, per totum suum imperium mandauit impune ab omnibus occupari, saluis nichilominus aliis penis, contra tales in eisdem consiliis generalibus promulgatis. Et insuper uoluit idem tunc Imperator, quod nulla communitas uel persona publica seu priuata Collectas, exactiones, angarias uel perangarias ecclesiis uel aliis pijs locis aut ecclesiasticis personis huiusmodi imponere, seu invadere ecclesiastica bona perfumeret, quod si secus faceret et requisita ab ecclesia imperio huiusmodi emendacionem contempneret, tripliciter refunderet et nichilominus banno imperiali subjaceret, quod sine satisfacione debita nullatenus remitteretur. Statuerat insuper, quod quecunque communitas uel persona per annum in excommunicatione propter libertatem ecclesie uiolatam persisteret, ipso iure similiter dicto banno imperiali subiaceret, a quo nullatenus extraheretur, nisi prius ab ecclesia beneficio absolucionum obtento. Et insuper ordinauerat, ut nullus ecclesiasticam personam in criminali questione uel civili ad iudicium seculare trahere presumeret contra easdem canonicas sanctiones et constituciones imperiales, quod si secus faceret, actor a suo iure caderet et iudicatum non teneret, et iudex foret ex tunc iudicandi auctoritate priuatus, quodque iudices temporales, qui clericis et personis ecclesiasticis iusticiam denegare presumerent, tercio requisiti iurisdictionem suam amitterent, constitucionem ipsam de consilio eciam fratrum suorum sancte Romane ecclesie cardinalium, qui tunc erant, auctoritate apostolica approbans et confirmandus, ipsam mandauit inuolabiliter obseruari nec non statutarios et scriptores ac uiolatores predictos excommunicatos eadem auctoritate nunciari. Et demum ad audienciam diuine memorie Karoli quarti eciam Romani Imperatoris semper augusti deducto, quod nonnulli seculares persone, in potestatibus et officiis publicis constitute, uidelicet duces, marchiones, comites, barones, milites et alii domini temporales, nec non consules ciuitatum, opidorum, villarum, locorum rectores in diuersis provinciis eiusdem imperii, timore dei postposito, statuta singularia et iniquas ordinationes motu proprio et de facto contra ipsas personas et ecclesiasticas et ecclesiarum libertates et eorum priuilegia condiderant, illisque de facto et publice utebantur contra canonicas et legitimas sanctiones utpote quod nulla bona temporalia in potestatem ecclesiasticam transferrentur, et ne clerici, in sacris ordinibus consti-

tuti, ad agendum et testificandum in ciuilibus et maxime impiis causis aliquatenus admitterentur, quodque excommunicati layci et publice denunciati in ciuili foramine repellentur, et insuper predicti domini temporales Consules et Rectores per secularem potestatem res et bona clericorum occuparent, arrestarent et oblationes Christi fidelium minuerent atque resingerent exactionis et tallias indebitas de bonis et redditibus ecclesiarum exigerent et extorquerent, possessionem ecclesiarum et personarum eorundem deuastarent incendiis et rapinis, contractus inter clericos et laycos factos legitime ad libros ciuitatum, willarum et locorum predictorum inscribere et sigillare recusarent, donataque et legata ad fabricas et ecclesiarum structuras contra prelatorum voluntatem et aliorum quorum intererat temere usurpare presumerent, ac in fraudem et odium clericorum de bonis etiam et rebus eorundem clericorum, que non causa negociacionum, sed pro eorum propriis usibus per eorum terras ducebant seu duci faciebant, theoloniū exigere et rapere non verebantur, et confugientes ad ecclesias et eorum cimiteria inde extrahere contra canonicas et imperiales sanctiones huiusmodi presumerent et presumbant, Idem karolus Imperator tanquam christianissimus princeps volens in premissis prouidere de remedio salutari, etiam de quorundam ducum, principum, comitum, baronum, militum, fideliumque aliorum sacri imperii sepe dicti consilio, auctoritate imperiali quecumque statuta ac consuetudines predicta tanquam per canonicas et ciuiles sanctiones expresse reprobata cassauit, irritauit et annullauit, ac cassa, irrita, nullius esse uoluit roboris et momenti, precipiens sub imperialis banni pena uniuersis et singulis principibus et dominis temporalibus, consulibus, potestatibus et aliis in officiis publicis in eodem imperio constitutis, quatenus ex tunc ipsorum statuta et ordinationes, sicut imperiale iudicium ecclesiastice libertatis edita fuerant, omnino reuocarent et de luce tollerent, quodque secundum ea non iudicarent amplius, nec sententias dictarent, aut de eisdem in iudicio uel extra iudicium quilibet pro se et contra eandem ecclesiasticam libertatem potirentur, pronunciauit insuper et eadem decreuit auctoritate, quod quicumque laycus, cuiuscumque status aut condicionis existeret, ausu sacrilego et proprie temeritatis audacia sacerdotem aut clericum secularem uel religiosum diffidaret, proferberet, captiuaret, spoliaret, occideret, mutilaret aut in carcere detineret, uel huiusmodi maleficia perpetrantes scienter receptaret uel eis fauorem prestaret, praeter penas, a sacris canonibus et legalibus sanctionibus in tales inflictas, eo ipso redderetur infamis et omni honore priuatus, nec ad placita uel consilia nobilium admitteretur, quouismodo hortans insuper in domino et requirens ecclesiasticos prelatos in illis partibus, in quibus committerentur talia, constitutos, ut legem imperialem huiusmodi per eorum ecclesias et synodos publicarent, ne transgressores huiusmodi per simulatam ignoranciam suam ualere in hac parte maliciam excusare, prout in constitutionibus et sanctionibus consiliorum et honorii predictorum ac imperialibus prefatis plenius continetur. Cum autem sicut lamentabili querela discretorum ecclesie filiorum abbatis et conuentus monasterii sancti laurencii in hildesleue, ordinis sancti benedicti, halberstadenensis diocesis, nec non personarum ecclesiasticarum eidem monasterio subjectarum nuper accepimus, nonnulli principes, duces, comites, barones, communitates et alii seculares potestates, earundem constitutionum et sanctionum canonicarum et legalium forsitan ignari, contra ipsas ab abbate et conuentu nec non personis predictis communiter uel diuisim forsitan tallias et gabellas ac alias exactiones illicitas hactenus extorserint et adhuc extorquere nitantur, ac etiam bona abbatis, conuentus et personarum predictorum inuaserint, arrestauerint, occupauerint, detinuerint et suis uisibus applicauerint, nec non occupare, invadere, arrestare, detinere ac eisdem suis uisibus applicare similiter de facto presumant in animarum suarum periculum, nec non predictorum, abbatis et conuentus ac personarum non modicum preiudicium atque dampnum; nos ipsis abbati, conuentui ac personis in premissis de oport-

tuno remedio prouidere volentes, discretioni vestre per hec nostra scripta tenore presencium in uirtute sancte obediencie discretie precipiendo mandamus, quatenus vos uel duo aut vnus vestrum per vos uel per alium seu alios abbatem et conuentum ac personas predictas contra quoscunque transgressores et violatores constitutionum et sanctionum earundem, cuiuscunque gradus dignitatis et excellencie fuerint, efficacis defensionis auxilio assistentes, non permittatis, eos contra canonicas et legales sanctiones et constitutiones huiusmodi indebite molestari, nec non easdem constitutiones et sanctiones, ubi et quò expedire videritis, solempniter publicantes, faciatis transgressores et violatores huiusmodi, si et prout iustum fuerit (admoniti sint) aut (exhortati), ubi et quociens expedierit, tandem excommunicatos aut anathematizatos publice nunciari donec ab earundem impositione talliarum, collectarum et quarumlibet extorsionum, nec non bonorum abbatis, conuentus et personarum predictarum huiusmodi inuisione, arrestatione, detentione, applicatione omnimodo desistant, nec non efficaciter etiam restituant eidem abbati et conuentui et personis, occasione premissorum per eos communiter uel diuim leuis seu grauatis, tallias, gabellas et exactiones ipsas, ac etiam bona predictorum abbatis et conuentus ac personarum inuasa, arrestata, occupata, detenta et applicata ipsis aut que per se uel alios illo pretextu quomodolibet receperunt, ymmo uerius temere et illicite usurpauerunt, a se libere omnino relaxent, ac in manibus uestris iurauerint, quod de cetero talia non committant, et ea committentibus non prestant auxilium, consilium uel fauorem, contradictores per censuram ecclesiasticam et alia nostra remedia oportuna conpescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Ceterum si forsitan huiusmodi transgressorum aut violatorum uel ea fieri mandancium, ipsiusque consencientium seu dancium in illis per se uel alios, directe uel indirecte, publice uel occulte auxilium uel consilium uel fauorem, presenciam premonicionibus et requisicionibus per uos de ipsis factis tute, secure uel commode haberi nequiret, nos uobis moniciones et requisiciones huiusmodi ac citationes quaslibet per edicta publica in locis, assignanda publicis, de quibus sit uerofimilis coniectura, quod ad noticiam predictorum citatorum peruenire ualeant faciendi plenam et liberam concedimus tenore presencium facultatem, volentes, quod moniciones et citationes huiusmodi perinde ipsos citatos requisitos et monitos, ut premititur, arcent, ac si eis facte et in insinuate presencialiter et personaliter extitissent, non obstantibus pie memorie bonifacii pape VIII. quibus cauetur, ne aliquis extra suam ciuitatem uel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra vnam dietam a fine sue dioecesis ad iudicium euocetur, seu ne indices extra ciuitatem uel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, aut alii uel alii vices suos committere, seu aliquos ultra vnam dietam a fine dioecesis eorundem trahere presument, dummodo ultra duas dietas aliquis auctoritate presencium non trahatur, ac de personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis, quamque aliis Constitutionibus apostolicis contrariis quibuscunque, Aut si aliquibus communiter uel diuim a sede apostolica indultum existat, quod interdicti, suspendi uel excommunicari aut extra uel ultra certa loca ad iudicium euocari non possint per litteras non facientes plenam et expressam ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mencionem. Datum basilie, kalend. septembris, Anno a natiuitate domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto.